

Ove orgulje je gradio iskusan orguljar bogatog iskustva i izgrađene koncepcije o zvukovnoj paleti. Nije se ustručavao spojiti ono najbolje iz dva različita tipa orgulja. Stoga, mošćeničke orgulje zaslužuju detaljnija istraživanja.

Što je Rumpel preuzeo od Talijana?

- neka imena registara (Duodecima i Tira Tutti),
- registar Voce umana,
- konični superoctav koji Talijani zovu Ottavino (= Flauto in XV),
- oktavni spoj u manualu, talijanski Terza mano (ako je izvoran),
- stalni spoj pedal-manual,
- karakter principalove skupine približava ripienu.

XX. stoljeće u Istri

Kao i svugdje, u našem stoljeću i u Istri padaju barijere, izumiru lokalne tradicije, ukusi se izjednačuju. Od slovenskih graditelja u 20. stoljeću na području Istre su nazočni Franc Jenko i braća Zupan.

Zaključak

Brojne orgulje slovenskih graditelja na tlu Hrvatske svjedoče o snazi slovenskog orguljarstva, ali i o kulturnim vezama Slovenije i Hrvatske u prošlosti i danas. Budimo ponosni na svaki most koji nas povezuje.

Sažetak

Na području Hrvatske u razdoblju od XVII. do konca XIX. stoljeća grade se tri tipa orgulja: talijanski, njemački i njemački s talijanskim utjecajem. Od ukupnog broja postojećih orgulja u Hrvatskoj, uključujući i XX. stoljeće, 20% gradili su slovenski orguljari. Ta brojka upućuje na potrebu šireg upoznavanja i proučavanja slovenskog orguljarstva.

U izlaganju su posebno prikazana dva instrumenta slovenskih orguljara u Istri: Eislove orgulje u Svetom Petru u Šumi (XVIII. st.) i Rumpelove orgulje u Mošćenicama (XIX. st.).

Božidar Grga

BILJEŠKE:

- ¹ Od 1971. – 1974. provedena je evidencija orgulja na području Hrvatske. Podaci se nalaze u Upravi za zaštitu kulturne baštine u Zagrebu.
- ² U Hrvatskoj su prevladavale orgulje s jednim i dva manuala.
- ³ O ovoj tematici opširno je pisao Ladislav Šaban: *Orgulje slovenskih graditelja u Hrvatskoj*. JAZU Rad 385, str. 5.-84., Zagreb 1980.
- ⁴ Podatak o graditelju od firme Heferer.
- ⁵ Ladislav Šaban, *Orgulje ljubljanskog graditelja orgulja Ivana Jurja Eisla u Hrvatskoj; Arti musices I*, str. 115.-143., Muzička akademija Zagreb, Zagreb 1969.
- ⁶ Milko Bizjak/Edo Škulj, *Orgle na slovenskem*, str. 110. DZS Ljubljana 1985.
- ⁷ M. Bizjak/E. Škulj, o.c. str. 110
- ⁸ Ladislav Šaban, *Orgulje slovenskih graditelja*, o.c. str. 52.-55.
- ⁹ Božidar Grga, *Prikaz obnovljenih Rumpelovih orgulja u Mošćenicama; Sveta Cecilija* br. 3, str. 77.-79., Zagreb 1998.

Restauriran Callidov pozitiv u crkvi sv. Jakova Trogir – Čiovo

Od devet orgulja talijanskog orguljara Gaetana Callide (Este, 1727. – Venecija, 1813., najpoznatijeg učenika našeg Petra Nakića, utemeljitelja Mletačko-Dalmatinske graditeljske škole) sačuvanih na našim stranama, restauriran je pozitiv u crkvi sv. Jakova u Trogiru na otoku Čiovo. Restauraciju je obavio i u mjesecu studenom 1999. dovršio, gospodin Mirko Šikeždi iz Velike Gorice kraj Zagreba. Orgulje mehaničkog sustava sa zračnicama na kliznice postavljene su 1805. godine, i u svirnom su stanju bile gotovo sve do godine 1992., kad je prestao raditi mijeh na gaženje. Uz prethodne intervencije kojih je bilo na ovom instrumentu, posljednju je obavio orguljar Milan Majdak. Iako se ne spominje godina njegove intervencije, može se pretpostaviti da je to bilo vrijeme kad je on gradio svoje nove orgulje u trogirskoj katedrali (1940.) nakon dotrajalih Callidovih, koje su Trogirani za svoju katedralu naručili 1767. godine.

Callidov pozitiv na otoku Čiovo star je 194 godine i ubraja se u srednje reducirane orgulje, a nadživio je i velike katedralne orgulje. Stoga valja čestitati sadašnjem župniku, fra Stipi Pupiću Bakraču, koji je ovaj povijesni instrument dao obnoviti i ponovno vratiti u njegovu funkciju.

U novoobnovljenoj crkvi sv. Jakova prošireno je i pjevalište, a htjela s osloboditi i rozeta, pa su orgulje koje su sakrivala rozetu sa sredine pjevališta premještene na bočnu stranu.

Blagoslov i kolaudacija orgulja bila je 21. studenoga 1999. godine. Orgulje je svečano blagoslovio i sv. misu predvodio far Bernardin **Škunca** iz provincije otaca franjevaca sv. Jeronima. Župnik fra Stipe Pupiće Bakrač uveo je u kolaudaciju prigodnim pozdravom i zahvalom svima koji su na bilo koji način pripomogli da se ovom instrumentu vrati sav sjaj i lještavilo baroknog instrumenta. U kolaudacionom programu izvedena su djela J. Bajamontija, D. Zipolia, J. Lemmensa, J. Haydna, W. A. Mozarta, V. Eterović, I. Zajca, F. Pintarića, L. Kozinović i M. Šikeždi. U programu su sudjelovali *Župni zbor sv. Jakova* (voditeljica gđa. Milka **Perkušić**), dječji zbor *Anđeli* (voditeljica Vera **Eterović**), s. Lidija **Grgat** (alt), s. Ivna **Bošnjak** (sopran), Mirko **Šikeždi** (orgulje) i s. Mirta **Škopljanac-Maćina** (orgulje).

Sadašnja dispozicija orgulja:

Manual (C/E – d3, 47 tipaka)

1. Principal 8'	5. Vox humana
2. Octav 4'	6. Flauta 4'
3. Super octav 2'	7. Quinta 1 1/3'
4. Super octav 2'	8. Terza 1 3/5'

Pedal (C/E – c, 9 tipaka)

Pedal je bez vlastitog registra, a u stalnom je spoju s manualom, što je tipična karakteristika kratke talijanske oktave, takozvane *pedaliera in sesta o scavezza*.

Ovaj povijesni instrument, ovako dolično obnovljen, i u trećem će tisućljeću svojim svijetlim i toplim zvukom veličati službu Božju.

s. Mirta **Škopljanac-Maćina**

BILJEŠKE:

¹ Usp. – Stručna ocjena povijesnih orgulja, B. Grga, AŽC.

² Njihovu stručnu ocjenu napisao je 23. veljače 1998. godine Božidar Grga, veliki ljubitelj i promicatelj obnove povijesnih instrumenata, a nalazi se u župnom arhivu crkve sv. Jakova.

OBLJETNICE

PROSLAVLJENA 90. OBLJETNICA ŽIVOTA MARIJE BORČIĆ

Nastupom svojih najboljih bivših studenata – danas renomiranih umjetnika pjevača, istaknuta zagrebačka pedagoginja Marija **Borčić**, na svečanom koncertu u Hrvatskome narodnom kazalištu u Zagrebu 26. listopada 1999. proslavila je 90. rođendan. Prof. Marija **Frankl-Borčić** rođena je u Zagrebu 1909. godine. Studij solo pjevanja na *Muzičkoj akademiji* u Zagrebu završila je 1935. godine kod prof. Marije **Kostrenčić**. U Operi HNK u Zagrebu dobitirala je 1943. godine u ulozi Amelije u *Krabuljnom plesu* Giuseppea Verdija, a potom su slijedila izuzetna ostvarenja uloga Leonore u Verdijevom *Trubaduru*, Grofice u *Figarovom piru* W. A. Mozarta, Lize u *Pikovoj dami* P. I. Čajkovskog i Đule u operi *Ero s onoga svijeta* Jakova Gotovca. Opernu karijeru prekinula je 1951. zbog bolesti, pa se ne manje uspješno posvetila pedagoškome radu, najprije na glazbenim školama Pavla Markovca i Vatroslava Lisinskog, a od 1961. godine na zagrebačkoj Muzičkoj akademiji. Od 1981. godine je u mirovini, premda je kao vanjski suradnik sa studentima radila sve do akademske godine 1995./96. Za zasluge na području glazbene pedagogije dobila je nekoliko visokih priznanja i nagrada, a 1998. je odlikovana redom *Danice Hrvatske* s likom Marka Marulića.

Pred mnogobrojnom publikom, rodbinom, prijateljima, kolegama i štovateljima prof. Marije Borčić, uz pratnju orkestra Opere HNK, pod dirigentskim vodstvom Zorana **Juranića**, na svečanom su koncertu nastupili s. Cecilija **Pleša**, Darija **Hreljanović**, Sanja **Madunić**, Tihana **Hecceg**, Diana **Hilje**, Željko **Grofelnik**, Olga **Radmanovac**, Mladen **Katanić**, Vinko **Paić**, Ivanka **Boljkovac**, Dunja **Vežović** i Ruža **Pospiš-Baldani**.

Slavljenici se toplim riječima obratio ravnatelj opere HNK Vladimir **Kranjčević** prisjećajući se njihovih prvih susreta, te njezinih sjajnih interpretacija na pozornici HNK. Prof. Antun **Petrušić** čestitao je u ime Odsjeka za pjevanje zagrebačke Muzičke akademije i istaknuo kako se uz zagrebačku pijanističku školu veže ime Svetislava Stančića, violinističku Vaclava Humla, a da se zagrebačka pjevačka škola ponosi imenom Marije Borčić. Slijedile su čestitke dekana Muzičke akademije prof. Tonka **Ninića** i prvakinja Opere HNK Blaženke **Milić** i Ivanke **Boljkovac**. Maestro Kranjčević je pročitao veliki broj pristiglih brzojava i čestitki, između kojih je osobito dojmljivo bilo slovo Urše **Raukar**, kćeri pokojnoga pijanista i profesora Mladena **Raukara**, dugogodišnjeg najbližeg suradnika prof. Borčić.

Na svečanosti je dodijeljena i nagrada Marije Borčić, koju je umjetnica utemeljila na Muzičkoj akademiji prigodom odlaska u mirovinu, kojom se svake godine nagrađuje najbolji student Odsjeka za pjevanje. Ove je godine nagradu dobio bas Berislav **Puškar** koji je nedavno diplomirao.

Marija Borčić se na kraju svima zahvalila i između ostaloga istakla: "U penziji sam, ne u mirovini, jer ja nikada ne mirujem! Svojim učenicima poručujem da su im moja vrata i dalje otvorena i da uvijek mogu doći na sat po savjet. Svima poručujem da uvijek gledaju ljepšu i bolju stranu u svakoj životnoj nevolji i da budu optimisti!"

Eva Kirchmayer

*Sretan i blagoslovljen Uskrs
u ovoj jubilejskoj godini svim
cijenjenim pretplatnicima,
suradnicima i prijateljima želi*

Uprava i uredništvo